

Sygn. akt I ACa 795/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Bohun
Sędziowie:	SSA Dariusz Kłodnicki (spr.) SSA Iwona Biedroń
Protokolant:	Teresa Wróbel - Płatek

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2012 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **R. F.**

przeciwko **Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 9 maja 2012 r. sygn. akt I C 231/12

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddala powództwo, odstępując od obciążenia powódki kosztami procesu na rzecz strony pozwanej;**
- odstępuje od obciążenia powódki kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9.05.2012 r. (sygn. akt I C 231/12), Sąd Okręgowy w Świdnicy ustalił, iż wspólna uchwała Zarządu i Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. nr (...) z dnia 23.11.2007 r. jest nieważna (pkt I) oraz zasądził od strony pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. na rzecz powódki R. F. kwotę 397 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Podstawą jego wydania były następujące ustalenia.

Uchwałą z dnia 22.09.2007 r. członkowie (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. dokonali podziału tej spółdzielni w ten sposób, iż z części jej majątku utworzyli Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w W.. Uchwałą tą dokonano podziału majątku dzielonej spółdzielni poprzez przyznanie w planie podziału części majątku nowo utworzonej spółdzielni, w tym nieruchomości zabudowanej położonej w W. przy ul. (...).

Uchwałą nr 1/2007 z dnia 28.09.2007 r. zebranie założycielskie członków - założycieli pozwanej, na podstawie art. 6 i 7 ustawy Prawo Spółdzielcze uchwaliło jej statut. Zgodnie z § 15 ust. 4 statutu: członek spółdzielni zobowiązany jest uiszczać terminowo opłaty związane z eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości w częściach przypadających na jego lokal, eksploatacją i utrzymaniem nieruchomości stanowiących mienie spółdzielni. Stosownie do treści §42 ust. 2 i §52 ust. 2 statutu: Rada Nadzorcza Spółdzielni składa się z 3 członków, a zgodnie z § 54 ust. 16 statutu: do zakresu jej działania należy uchwalanie regulaminu rozliczania kosztów dostawy ciepła do lokali oraz pobieranie opłat za centralne ogrzewanie i podgrzewanie wody. Zgodnie z § 55 ust. 5 statutu: Rada Nadzorcza może podejmować uchwały jedynie w obecności pełnego składu (...). W myśl §153 ust. 1 statutu: okres rozliczeniowy kosztów dostawy ciepła do lokali określa Rada Nadzorcza. Zasady rozliczania kosztów dostawy ciepła Rada Nadzorcza ustala wg wytycznych wskazanych § 155 statutu.

Na podstawie powyższej uchwały oraz protokołu zdawczo-odbiorczego sporządzonego przez (...) Spółdzielnię Mieszkaniową w W. oraz pozwaną, ta ostatnia uzyskała wpis w księgach wieczystych prowadzonych przez Sąd Rejonowy w W. na swoją rzecz prawa własności nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), przyznanej jej w planie podziału spółdzielni.

W dniu 12.11.2007 r. pozwana została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego.

W dniu 23.11.2007 r. Zarząd oraz Rada Nadzorcza pozwanej spółdzielni podjęły wspólną uchwałę nr 1/2007. Na podstawie § 153 pkt 1 i 2 oraz § 155 statutu spółdzielni organy te ustaliły stawki zaliczek na opłaty eksploatacyjne z mocą obowiązującą od 1.12.2007 r. Powyższa uchwała podpisana została przez dwóch członków zarządu oraz trzech członków Rady Nadzorczej pozwanej, w tym powódkę.

Uchwała o podziale spółdzielni z dnia 22.09.2007 r. została zaskarżona do Sądu. Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 13.02.2008 r. (sygn. I C 2431/07), uchylił powyższą uchwałę m.in. w części dotyczącej planu podziału. W mocy pozostały natomiast postanowienia o oznaczeniu dotychczasowej spółdzielni powstającej w wyniku podziału.

W dniu 28.10.2008 r. nastąpiło wykreślenie pozwanej z ksiąg wieczystych jako właściciela nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), przyznanej jej w planie podziału uchwałą z 22.09.2007 r.

W toku zawisłego przed Sądem Okręgowym w Świdnicy procesu o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę, Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 13.11.2009 r. zabezpieczył powództwo w ten sposób, że udzielił zabezpieczenia roszczenia Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. przez zakazanie (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. zbywania i obciążania wieczystego użytkowania gruntu o powierzchni 1.757 m², oznaczonego geodezyjnie jako działki nr (...), dla których Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...) – działek położonych przy ul. (...) w W., zabudowanych dwoma budynkami mieszkalnymi, wielorodzinnymi położonymi przy ul. (...) o numerach 19, 19a, 20, 22 i 23, do czasu zakończenia postępowania oraz powierzył zarząd tą nieruchomością Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. na czas trwania procesu.

Wyrokiem częściowym z dnia 13.11.2009 r. (sygn. akt I C 1430/09), Sąd Okręgowy w Świdnicy w procesie o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni, ustalił datę podziału (...) Spółdzielni Mieszkaniowej na dzień 12.11.2009 r.

W oparciu o powyższe orzeczenie, Sąd Rejonowy (...) we (...) postanowieniem z dnia 16.09.2011 r. dokonał w Krajowym Rejestrze Sądowym wpisu dotyczącego ustalenia daty podziału (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. i powstania pozwanej.

W dniach od 6.03 do 2.04.2011 r. Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych przeprowadził pełną lustrację działalności pozwanej spółdzielni. W sprawozdaniu z lustracji nie zgłoszono zastrzeżeń odnośnie procedury podjęcia uchwały nr 1/2007 roku z dnia 23.11.2007 r. podjętej wspólnie przez Zarząd i Radę Nadzorczą Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W..

Wyrokiem z dnia 14.07.2011 r. (sygn. akt I C 439/11), Sąd Okręgowy w Świdnicy ustalił, iż uchwała Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. nr (...) z dnia 10.12.2010 r. jest nieważna.

Zarząd pozwanej, w związku z tym wyrokiem, poinformował powódkę, iż od dnia 1.04.2011 r. obowiązują stawki opłat eksploatacyjnych ustalone na podstawie wspólnej uchwały Rady Nadzorczej oraz Zarządu nr (...) z dnia 23.11.2007 r.

Powódka obecnie jest członkiem pozwanej spółdzielni.

Przed Sądem Okręgowym w Świdnicy nadal toczy się postępowanie o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni (w zakresie podziału majątku), sygn. akt I C 1430/09. W dniu 20.01.2012 r. zapadł w nim nieprawomocny wyrok zobowiązujący (...) Spółdzielnię Mieszkaniową w W. do złożenia oświadczenia woli o wydzieleniu z majątku tej spółdzielni, majątku nowo utworzonej Spółdzielni (pозwanej) o składnikach majątkowych wskazanych w bilansie podziałowym sporządzonym przez biegłego.

Przy takich ustaleniach Sąd Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione.

Odnosząc się do argumentacji stron podniesionej w toku procesu oraz dokonując analizy stanu faktycznego i zapadłych dotychczas na kanwie wydzielenia z (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. orzeczeń, stanął na stanowisku, że zaskarżona uchwała jest nieważna, bowiem uchylenie uchwały o podziale spółdzielni, w części dotyczącej podziału majątku, z mocą wsteczną, spowodowało pozbawienie jej własności nieruchomości, a konsekwencji jej organy utraciły prawo do ustalania stawek i opłat eksploatacyjnych, które ich dotyczą.

O kosztach procesu orzekł stosownie do jego wyniku.

Strona pozwana wniosła apelację od niniejszego wyroku i zaskarżając go w całości, zarzuciła Sądowi Okręgowemu, że przy jego wydaniu dopuścił się:

- błędów w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że w wyniku uchylenia Uchwały nr 3/2007 z dnia 22.09.2007 r. pozostały w mocy jedynie postanowienia o oznaczeniu dotychczasowej spółdzielni i powstającej w wyniku podziału, a pominięcie, że w mocy pozostały również postanowienia dotyczące przejścia 61 członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. do nowopowstałej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.;

- naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 58 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie,

- naruszenia przepisów prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. wyrażającego wymóg wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego.

W oparciu o te zarzuty wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów procesu za obie instancje. Na wypadek braku uwzględnienia tego żądania wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył:

Na wstępie należy wskazać, że poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne znajdowały pełne oparcie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, dlatego też stały się one również podstawą rozstrzygnięcia zapadłego przed tut. Sądem. Sąd Apelacyjny podzielił jednakże zarzuty strony pozwanej uznając, że w oparciu o prawidłowo poczynione ustalenia Sąd I instancji dokonał ich błędnej oceny, a konsekwencji wywiódł również błędne wnioski w zakresie mających zastosowanie w sprawie przepisów prawa materialnego.

W pierwszej kolejności zgodzić należało się ze skarżącą, iż mimo prawidłowych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy w sposób niedostateczny wyeksponował bezsporne okoliczności faktyczne, które winny w decydującym stopniu

rzutować na ocenę zasadności powództwa. Taka bezsporną okolicznością było to, że na skutek podziału (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W., wydzielona z niej została Spółdzielnia Mieszkaniowej (...) w W., która z chwilą wpisania jej do Krajowego Rejestru Sądowego uzyskała osobowość prawną. Choć niewątpliwie, z uwagi na częściowe zakwestionowanie uchwały o podziale (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W. (tj. w zakresie podziału majątku), nowopowstała spółdzielnia nie została dotychczas skutecznie wyposażona w majątek, to bezspornie powstał samodzielny i odrębny podmiot prawny. Co istotne spółdzielnia ta ma swoich członków, którym przysługują prawa do lokali przez z nich zajmowanych w budynkach położonych w W. przy ul. (...). Nadto wyeksponowania wymagał, jako równie istotny dla rozstrzygnięcia sprawy, także fakt, że w wyniku tego niewątpliwie specyficznego podziału powstał stan, w którym (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w W., choć formalnie jest właścicielem nieruchomości, to nie wiąże jej z osobami nimi władającymi (którym przysługują do nich określone prawa majątkowe) stosunek członkowstwa. Właściwe wyeksponowanie i uwzględnienie tych okoliczności, czego jak trafnie podnosił skarżący Sąd Okręgowy nie uczynił, miało decydujące znaczenie dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, zwłaszcza mając na względzie kwestie kompetencji do szczegółowego określania obowiązków ciążyących na członkach poszczególnych spółdzielni.

Przypomnieć nadto należy, że w niniejszej sprawie, w oparciu o treść art. 189 k.p.c., powódka dochodziła stwierdzenia nieważności wspólnej uchwały Rady Nadzorczej i Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. z dnia 23.11.2007 r., co powodowało konieczność szczegółowego rozważenia czy w realiach sprawy zaistniały okoliczności stanowiące podstawę do stwierdzenia nieważności tej uchwały, o których mowa w art. 58 k.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego wszechstronna ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, z uwzględnieniem specyfiki istniejącego stanu rzeczy, prowadziła do wniosku, że takie okoliczności w sprawie nie zaistniały.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego kwestionowana uchwała nie jest sprzeczna z prawem, z zasadami współzycia społecznego, ani też nie zmierza do obejścia prawa. Dokonując tej oceny należało mieć na względzie, że uchwała ta została podjęta we właściwym trybie, przez kompetentne organy podmiotu prawnie istniejącego. Słusznie bowiem wskazał Sąd Okręgowy, że o powstaniu Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W. przesądził i to w sposób definitywny jej wpis do rejestru sądowego, co nastąpiło w dniu 12.11.2007 r., a nie sposób dopatrzeć się w okolicznościach sprawy (mając na uwadze opowiedzenie się za uchwałą wszystkich członków Rady Nadzorczej) nieważności w powzięciu kwestionowanej uchwały w obecności osób nieuprawnionych. Należy przy tym mieć na uwadze, że uchwała obecnie kwestionowana przez powódkę, nie została skutecznie zaskarżona przez osoby do tego uprawnione, w trybie powództwa o jej uchylenie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego analiza okoliczności sprawy nie daje również podstaw do przyjęcia, że okoliczności jakie zaistniały już po wydaniu kwestionowanej uchwały pozwalają na stwierdzenie, że zachodzą przesłanki do uznania, że jest ona nieważna, albowiem utraciła podstawę prawną. Za nietrafne należy uznać stanowisko Sądu I instancji, że wsteczna utrata tytułu własności do nieruchomości prowadzi automatycznie do utraty przez zaskarżoną uchwałę podstawy prawnej. Takie stanowisko nie znajduje prawnego uzasadnienia. Należy przy tym mieć na uwadze, że w wyniku specyficznego podziału spółdzielni powstała sytuacja, w której z jednej strony powołany został do życia nowy samodzielny i odrębny byt prawny – Spółdzielnia Mieszkaniowa (...), która przejściowo nie została skutecznie wyposażona w majątek, zaś z drugiej strony funkcjonuje (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w W., która co prawda utraciła część swoich dotychczasowych członków, jednak tytułarnie jest właścicielem majątku, w skład którego wchodzi min. mieszkania, które tym osobom przysługują. Sytuacja ta nie prowadzi jednakże do skutecznego zakwestionowania faktu, że jedynie organy nowo powstałej spółdzielni są wyłącznie uprawnionymi do określania obowiązków swoich członków. Obowiązki te ciążyą na członkach spółdzielni, z mocy tak powszechnie obowiązujących przepisów prawa, jak i wewnętrznych aktów (jak chociażby statutu). Kompetencji do określania obowiązków członków nowej spółdzielni, nie mają natomiast organy spółdzielni dotychczasowej, tj. (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W., choć niewątpliwie to ona, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania sądowego w sprawie podziału spółdzielni, pozostaje właścicielem nieruchomości, do których określone prawa przysługują członkom Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W.. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w tak ukształtowanej relacji między spółdzielniami, jak również między spółdzielniami, a członkami pozwanej spółdzielni zamieszkującymi w nieruchomościach przy ul. (...), nie jest uprawnione proste odwoływanie się do regulacji art. 4 ustawy z 15.12.2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych.

Co więcej wadliwość stanowiska Sądu I instancji, które doprowadziło do mylnego uznania, że zaistniały w stosunku do kwestionowanej uchwały podstawy stwierdzenia nieważności, wyrażała się w założeniu, iż obowiązek członków spółdzielni ponoszenia określonych kosztów w tym nazywanych eksploatacyjnymi, stanowi tylko i wyłącznie pochodną posiadania przez spółdzielnię majątku. Pojęcie kosztów eksploatacyjnych jest pojęciem nieokreślonym i już z tego powodu nie da się go sprowadzić jedynie do kosztów związanych z posiadaniem i użytkowaniem majątku stanowiącego mienie spółdzielni. Choć niezaprzeczalnie, zasadniczo na koszty obciążające członków spółdzielni składać się będą takie, które mają bezpośredni i ścisły związek z majątkiem spółdzielni, to jednak bezspornie w skład kosztów, które ich obciążają wchodzi również takie, które takiego związku z majątkiem spółdzielni nie mają. Nie zmienia w tym zakresie wiele fakt, że zabezpieczanie środków na pokrycie tych ostatnich, odbywa się zazwyczaj przez ukształtowanie obowiązku ich ponoszenia jako swoistej pochodnej posiadanego prawa do majątku spółdzielni (ma to bowiem znaczenie jedynie dla ustalenia stopnia w nich partycypowania przez członków spółdzielni). Oczywistym jest, że do kosztów obciążających członków spółdzielni, należą również koszty bieżącego funkcjonowania spółdzielni. Niezaprzeczalnie Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) takie koszty ponosi, bowiem posiada wyłonione zgodnie z prawem organy, podejmuje działania związane z bieżącą jej działalnością, a z tym wiążą się określone wydatki, które muszą być pokrywane ze środków uiszczanych przez jej członków. Nieuzasadnione jest również twierdzenie, że przejściowy brak majątku odbiera organom spółdzielni kompetencje w zakresie kształtowania obowiązku zabezpieczenia środków na pokrycie kosztów przyszłych remontów, które obciążają przecież członków spółdzielni. Rozliczenie pobranych tytułem zaliczek środków, po uzyskaniu przez spółdzielnię należnego jej majątku, jest niewątpliwie rzeczą wtórną dla istnienia samego obowiązku.

Wymaga podkreślenia, że brak jest przesłanek uzasadniających pogląd, że obowiązek członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w W., w zakresie pokrywania kosztów eksploatacyjnych zajmowanych przez nich lokali, miałby być kształtowany wolą organów innego niezależnego podmiotu, tj. (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w W., na których to decyzje członkowi ci nie mają jakiegokolwiek wpływu. W konsekwencji nie można zatem skutecznie twierdzić, że przejściowy brak majątku, będący skutkiem zawilości prawno – organizacyjnych, mógł prowadzić do pozbawienia, funkcjonującej zgodnie z prawem osoby prawnej – spółdzielni, jej kompetencji w podjęciu spornej uchwały.

W tych okolicznościach w ocenie Sądu Apelacyjnego nie można było zasadnie przyjąć, iż zachodziły w stosunku do kwestionowanej uchwały jakiegokolwiek podstawy do uznania jej za nieważną (zwłaszcza z uwagi na utratę tytułu prawnego do nieruchomości zamieszkiwanych przez jej członków).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok poprzez oddalenie powództwa.

Konsekwencją tego była również zmiana odnośnie orzeczenia o kosztach procesu. Ostatecznie to powódka stała się stroną przegrywającą, a zatem co do zasady, obciążał ją obowiązek poniesienia jego kosztów, w tym min. w zakresie kosztów poniesionych stroną przeciwną. Mając jednakże na uwadze, występujące w niniejszym przypadku zawilości faktyczne i prawne, będące pochodną uprawomocnienia się uchwały o podziale w/w spółdzielni jedynie w części, w ocenie Sądu Apelacyjnego zasadnym jest przyjęcie, że zachodzi w stosunku do powódki szczególnie uzasadniony wypadek, o których mowa w art. 102 k.p.c., nakazujący odstąpienie od obciążania jej kosztami przegranego procesu. Niewątpliwie, w owej specyficznej i niejasnej sytuacji, jaka zaistniała na styku relacji między spółdzielniami dzieloną i wydzielaną oraz jej członkami, do których należy powódka, miała ona prawo mieć uzasadnione wątpliwości, co do tego, jakie są podstawy uiszczania obciążających ją kosztów, a w szczególności na czym rzecz winny być one uiszczane.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. U podstaw tego rozstrzygnięcia legły tożsame okoliczności, które zadecydowały o odstąpieniu od obciążania powódki kosztami postępowania za I instancję, z tej też przyczyny nie zachodzi potrzeba powielania przedstawionej już powyżej argumentacji.